



LYHÄRIÄ LIIKKEELLE

Lyhytelokuvalevittämisen uudet tuulet

Niilo Gustafsson

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2012
Viestinnän koulutusohjelma
Mediatuottaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma
Mediatuottaminen

NIILO GUSTAFSSON:
Lyhäriä liikkeelle
Lyhytelokuvalevittämisen uudet tuulet

Opinnäytetyö 35 sivua, josta liitteitä 4 sivua
Huhtikuu 2012

Tämä työ on kirjallinen osa opinnäytetyöstäni. Työssä kuvataan lyhytelokuvan taustaa ja merkitystä sekä varsinkin sen levittämiseen liittyviä ongelmia. Internet on muuttanut elokuvalevittämisen perinteitä valtavasti. Lisääntyneet elokuvalevittämisen mahdollisuudet aiheuttavat kuitenkin myös päänvaivaa esimerkiksi rahoitusvaiheessa. Tässä työssä käyn läpi keskustelua siitä, mitkä tulevaisuuden levityskanavat ovat riittäviä, jotta elokuva voi saada vaikkapa Suomen Elokuvasäätiön tuen.

Opinnäytetyössä käyn läpi nykyisiä levityskanavia, sekä kartoitan tulevaisuuden mahdollisuuksia lyhytelokuvalevittämisen suhteen.

Opinnäytetyöni produkti, tuottamani In This House -lyhytelokuva kuvattiin keväällä 2011 Salfordissa, Englannissa. Elokuva on TAMKin ja Salfordin yliopiston yhteistuotanto.

Asiasanat: lyhytelokuva, elokuvalevittäminen, rahoitus, elokuvatuottaminen

ABSTRACT
Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
The Degree in Communication
Media Production

NIILO GUSTAFSSON:
Spreading shorts
The new era of short film distribution

Bachelor's thesis 35 pages, appendices 4 pages
April 2012

This writing is the written part of my thesis work. It describes the background and the meaning of Finnish short film and especially the problems with its distribution. Internet has changed the way we think about film distribution enormously. The increased opportunities of film distribution can also cause some dilemmas for example when it's being funded. Today the conversation is going on about what should be the proper distribution channels for example the Film Foundation's funding.

In this thesis work I go through current distribution channels and also map out the future's opportunities of short film distribution.

The product of my thesis work is a short movie called 'In This House' which I produced. It is a joint production of Tampere University of Applied Sciences and University of Salford, England.

Key words: short film, film distribution, funding, film production

SISÄLLYS

| | | |
|---|--|----|
| 1 | JOHDANTO | 5 |
| 2 | TAUSTAA | 8 |
| | 2.1 Mikä on lyhytelokuva? | 8 |
| | 2.2 Suomalaisen lyhytelokuvan historiasta | 10 |
| | 2.3 Suomalaisen lyhytelokuvan tilanne tänään | 12 |
| | 2.4 Lyhytelokuvan merkitys | 13 |
| | 2.5 Lyhytelokuvan levityksen perimmäinen ongelma | 14 |
| 3 | PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT | 16 |
| 4 | PÄÄKYSYMYKS JA ANALYYSIMENETELMÄT | 18 |
| 5 | MAHDOLLISET LEVITYSKANAVAT | 19 |
| | 5.1 Lähtökohdat | 19 |
| | 5.1.1 Lyhytelokuva verkossa | 19 |
| | 5.1.2 Tilaaajälähtöinen lyhytelokuva..... | 22 |
| | 5.1.3 Alkukuvina ennen pitkiä elokuvia..... | 23 |
| | 5.2 Mahdollisuudet..... | 24 |
| | 5.2.1 Linja-autojen infotaulut | 24 |
| | 5.2.2 Taksit..... | 25 |
| | 5.2.3 Lentokentät ja -koneet..... | 25 |
| | 5.2.4 Yhteistyö verkkomedioiden kanssa | 26 |
| | 5.3 Haasteet, kriittiset kohdat, ongelmat | 26 |
| 6 | POHDINTA | 28 |
| | LÄHTEET | 30 |

1 JOHDANTO

Lyhytelokuva on haasteellinen taiteen muoto. Sekä sen rahoittaminen että levittäminen on, ainakin Suomessa, pitkään elokuvaan verrattuna työn ja tuskan takana. Myös taloudellinen hyöty on heikko. Vasta vuonna 2011 suomalaiselle lyhytelokuvalle kehitettiin varsinainen strategia. Suomen elokuvasäätiön (myöhemmin SES) lyhyt- ja dokumenttelokuvien kulttuuriviennin päällikkö Marja Pallassalon syksyllä 2010 käynnistämään kartoitukseen pohjautuva ”Suomalaisen lyhytelokuvan strategia” (<http://www.ses.fi/dokumentit/Lyhytelokuvastrategia.pdf>) toimii yhtenä tärkeimmistä oman opinnäytetyöni lähteistä. Kuten kyseisen strategian saatesanoissakin mainitaan, keskittyy se lähinnä ammattimaiseen lyhytelokuvaan, joka saa tukea SES:istä ja Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskuksesta (myöhemmin AVEK). (Pallassalo 2011, 3).

”Suurin osa suomalaisistakin lyhytelokuvista tehdään kuitenkin alan oppilaitoksissa, harrastajien pajoissa tai tekijöiden omakustanteina”, jatkaa Pallassalo (2011, 3). Idean tämän opinnäytetyön kirjoittamiseen sain havainnosta, että moni minulle läheinen ihminen ei ole kuunaan katsonut lyhytelokuvia, saati tiedä, mistä niitä voisi saada katsottavakseen. Sitten kun olen niitä heille näyttänyt, on niistä pidetty paljon. Opiskellessani mediatuottamista Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelmassa, olen ollut mukana tekemässä lukuisia opiskelijalyhytelokuvia. Näitä elokuvia olen välillä esitellyt ystäväilleni ja vastaanotto on ollut kiittävää ja kannustavaa. Pienistä budjeteista huolimatta – tai ehkä juuri sen takia – nousee koulumaailmasta paljon hyviä ja laadukkaita lyhytelokuvia, joita käytännössä kukaan ei koskaan näe. Tässä opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa tutkin lyhytelokuvan levittämistä valmistuvan mediatuotannon opiskelijan silmin; käyn läpi menneisyyttä ja nykytilaa, mietin järkeviä tavoitteita ja etsin mahdollisia levityskanavia elokuville.

Suomessakin on viime vuosina noussut esiin uusia foorumeita lyhytelokuvalle. Esimerkiksi Future Shorts –konsepti rantautui vuonna 2008 Suomeen tarjoten myös opiskelijavoimin ja omakustannebudjeteilla tehdyille lyhytelokuville aiempaa laajempaa näkyvyyttä. Tein keväällä 2012 parin kuukauden mittaisen työharjoittelurupeaman levittäjätaho Future Shorts Finlandilla, mistä sain paljon

ideoita lyhytelokuvan levittämisen kehittämiseen. Päämääräni ei ole kehittää vastaavaa tai minkään muunkaan tyyppistä levityskonseptia. Sen sijaan pyrin kartoittamaan nykytilaa ja mahdollisuuksia. Työtä varten olen lukenut alan kirjallisuutta ja haastatellut alan johtavia suomalaisia asiantuntijoita. Kartoituksen lopussa kasaan ajatukset ja vedän yhteen päätelmät siitä, miten lyhytelokuvan, myös opiskelijatekoisen, levittämistä voisi parhaiten tehostaa.

Opinnäytetyöni projektiosuus on TAMKin ja englantilaisen Salfordin yliopiston yhteistuotantolyhytelokuva *In This House*, joka kuvattiin Salfordissa Manchesterin lähellä keväällä 2011. Kyseessä on tuotannollisesti suurin elokuvatuotanto, johon olen osallistunut ja sitä kautta halu levittää elokuvaa tehokkaasti on minulla suuri. Projektin myötä tahdoin selvittää tarkemmin, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia lyhytelokuvan levittämiseen liittyy. Valitettavasti elokuvan jälkityöt ovat pahasti viivästyneet monestakin syystä, enkä ehdi tutkia kyseisen elokuvan levittämistä tätä opinnäytetyötäni varten käytännössä. Opinnäytetyössäni teen taustoitusta ja suunnitelmaa levityksestä. Työni liite 1, "Levityssuunnitelma", kokoaa yhteen uusia mahdollisia levityskanavia tiivistettynä.

KUVA1. Future Shorts -näytös Tampereen elokuvajuhlilla 2010 ©Ville Salminen



Toinen suuri projekti, johon olen päässyt mukaan työharjoittelun kautta, on Future Shorts - Alkukuva-hanke, joka nauttii SES:in hanketukea. Tavoitteena Alkukuvassa on nostaa suomalaisia lyhytelokuvaohjaajia parrasvaloihin esittelemällä joka kuukausi uusi ohjaaja ja tämän tuotantoa alkukuvana Future Shorts - elokuvanäytöksissä.

2 TAUSTAA

2.1 Mikä on lyhytelokuva?

Lyhytelokuva on häilyvä käsite. Maailmanhistorian ensimmäiset elokuvat olivat itsestään selvistä syistä lyhyitä. Tuolloin lyhytelokuvia kutsuttiin pelkiksi elokuviksi ja koko lyhytelokuva-käsite syntyi vasta pitkän elokuvan synnyn myötä.

Suomen kaksi suurinta lyhytelokuvafestivaalia, Tampereen elokuvajuhlat ja Helsingin lyhytelokuvafestivaali, näyttävät ohjelmistossaan sekä fiktiivistä että dokumentaarista elokuvaa. Ne eivät myöskään tee eroa kokeelliselle tai perinteiselle elokuvalla eivätkä syrji animoituja tai muullakaan lailla toteutettuja elokuvia näyteltyjen elokuvien rinnalla.

Äkkiä voisi kuvitella, että lyhytelokuvalla on asetettu enimmäispituusrajoitus. Sekin on kuitenkin todella tapauskohtaista. Saara Cantell käsittelee väitöskirjassaan (2011, 27-28) asemansa vakiinnuttaneiden kansainvälisten lyhytelokuvafestivaalien sekä suomalaisten elokuvahankkeiden sääntöjä, ja toteaa, ettei niistäkään pysty suoraan sanomaan, mikä on lyhytelokuvan enimmäispituus. Olen koostanut eri määritelmät selkeyden nimissä taulukon muotoon.

TAULUKKO 1. Lyhytelokuvan pituusmääritelmiä.

| Määrittävä taho (elokuvajuhla) | Pituus (minuuttia) | Kutsumanimi |
|----------------------------------|--|--|
| Skidisti-projekti ¹ | Enintään 10 | Lyhytelokuva |
| Cannes | Enintään 15 | Lyhytelokuva |
| Lyhyesti!-projekti ² | Enintään 15 | Lyhytelokuva |
| Novellielokuvahanke ³ | Vähintään 28 | Novellielokuva |
| Nordisk Panorama | Enintään 30 | Lyhytelokuva |
| Tampere | Enintään 30 | Lyhytelokuva |
| Oberhausen | Enintään 35 | Lyhytelokuva |
| Clermond-Ferrand | Enintään 40 | Lyhytelokuva |
| Academy Awards | Enintään 40 | Lyhytelokuva |
| BBC Short Film Festival | Enintään 40 | Lyhytelokuva |
| Krakova | Enintään 60 | Lyhytelokuva |
| Brest | Enintään 60 | Lyhytelokuva |
| Uppsala | Enintään 60 | Lyhytelokuva |
| AVEK | "AVEKin tuotantotukea myönnetään lyhyt- ja dokumenttelokuville sekä mediataidetuotannoille. Tukea ei myönnetä pitkille näytelmäelokuville, musiikkivideoille, esittely- tai tilausohjelmille, harrastuspohjalta valmistettaville ohjelmille eikä laitehankintoihin." | Lyhyt- ja dokumenttelokuva sekä mediataidetuotanto |

¹SES:in, AVEK:in ja Suomen elokuvakontaktin vuonna 2008 lanseeraama projekti.

²SES:in, AVEK:in ja YLE:n vuonna 2004 lanseeraama projekti.

³SES:in, AVEK:in ja YLE:n vuonna 2007 lanseeraama hanke.

Monilla elokuvafestivaaleilla siis vielä tunnin mittainenkin elokuva tulkitaan lyhytelokuvaksi. Toisaalta esimerkiksi arvostetuilla Cannesin elokuvajuhlilla lyhytelokuvan pituus saa olla vain neljänneksen tästä. Suomalainen Novellielokuvahanke haki vähintään 28 minuutin mittaisia elokuvia tuotantoon novellieloku-

vanimikkeellä, mikä voidaan tulkita myös siten, että SES:in, AVEK:in ja YLE:n määritelmän mukaan lyhytelokuva kestää korkeintaan 28 minuuttia. AVEK:in Käsikirjoitus- ja tuotantotuen säännöissä lyhytelokuva on rinnastettu dokumenttelokuvaan ja mediataidetuotannoille eikä pituusrajaa ole määritetty, kunhan kyseessä ei ole pitkä näytelmäelokuva.

Kysyessäni asiaa SES:in tuotantoneuvoja Joonaa Louhivuorelta hän vastasi määrittäneensä lyhytelokuville ohjeellisen puolen tunnin ylärajan ihan jo siksi, että jo puolituntinenkin alkaa sisällöllisesti muistuttaa pitkää elokuvaa. Hän myös huomauttaa, että "erityisesti levityksen ja festivaalikierron kannalta yli 30 minuuttia tietää yleensä pelkästään vaikeuksia. Mikäli levityksen puolella "puolipitkille" olisi tarvetta, tätä pituutta luonnollisesti rohkaistaisiin myös SES:ssä. (Louhivuori, haastattelu 18.5.2012)

Yhtä oikeaa tapaa määrittää lyhytelokuva pituudenkaan puolesta ei siis ole.

2.2 Suomalaisen lyhytelokuvan historiasta

Ymmärtääkseen nykyhetkeä on hyvä tietää jotain myös historiasta. Siksi koen tärkeänä kirjoittaa kappaleen lyhytelokuvan menneisyydestä Suomessa. Aiheesta ei ole kirjoitettu montakaan lähdeä, mutta Pallassalon (2011) strategian liitteenä oleva Otto Suurosen teksti valottaa aihetta ansioituneesti. Kyseinen liite on tämän huomattavissa määrin lyhentämäni historiikin tärkein tiedonlähde.

Suomessa on perinteisesti ollut vahva lyhytelokuvakulttuuri. Täkäläisen lyhytelokuvatuotannon voidaan sanoa alkaneen vuonna 1904, jolloin ensimmäiset Suomessa kuvatut elokuvakatkemat esitettiin Helsingin Siltasaaren sirkusmaneesissa. Vuonna 1907 valmistui Suomen ensimmäinen näytelmäelokuva Salaviinanpolttajat, jonka ohjasivat tuotantoyhtiö Atelier Apollolle Louis Sparre ja Teuvo Puro.

1900-luvun alkupuoliskolla Suomessa tehtiin lähinnä lyhyitä dokumenttelokuvia, ja niitä valmistuikin vuosien 1904 ja 1917 välisenä aikana useampi sata. Samalla aikavälillä tuotettiin vain parikymmentä näytelmäelokuvaa. Maamme itsenäis-

tymisen jälkeen elettiin lyhytelokuvan kannalta oivaa aikaa, sillä tuotantoyhtiöillä oli niin vähän rahaa käytettävissään, että pitkiä näytelmäelokuvia tehtiin vain harvoin. Myös Suomi-Filmi perustettiin heti itsenäistymisen jälkeen vuonna 1919, tuolloin nimellä Suomen Filmikuvaamo. Se kehittyi nopeasti maamme johtavaksi lyhytelokuvien tuottajaksi – tosin myös Suomi-Filmin tuotannot käsittivät enimmäkseen dokumentaarisia lyhytfilmejä fiktioiden ollessa harvinaisempia.

Kartoitukseni kannalta on mielenkiintoista tarkkailla 1930-lukua, jolloin elettiin taloudellisen taantuman aikaa – aivan kuten nytkin. Tuolloin oli muutenkin suomalaisen lyhytelokuvan määrä ja laatu laskemassa, kun ihmisten mielenkiinto alkoi siirtyä pitkien elokuvien puolelle. Mielenkiintoista on, että vuonna 1933 säädettiin veronhuojennuslaki, joka merkittävästi elvytti suomalaista lyhytelokuvaa. Laki alensi pääsylipputuottojen veroa, jos elokuvan alkukuvana näytettiin tietyt ehdot täyttävä kotimainen lyhytelokuva. Veroalennus kesti kolme vuosikymmentä, joita voi hyvällä syyllä pitää suomalaisen lyhytelokuvan kulta-aikana. Cantell tosin huomauttaa väitöskirjassaan (2011, 43), että kun puhutaan tuona aikana tuotetuista lyhytelokuvista, niillä tarkoitetaan pääsääntöisesti ei-fiktiivistä lyhytelokuvaa.

Lyhytelokuvien veronhuojennuslaki lakkautettiin kesällä 1964, kun säännösten väljyys alkoi muodostua ongelmaksi samalla, kun modernistien kokeelliset elokuvat alkoivat yleistyä Suomessa. Vain viisi vuotta aiemmin oli suomalainen elokuva-alan koulutus aloitettu Suomen taideteollisessa oppilaitoksessa, mikä näkyi paranevana laatuna ja mm. animoinnin alkamisena maassa. Veronhuojennuslain lakkauttaminen kuitenkin käytännössä lopetti ajankohtaisohjelmien, valistuselokuvien ja erilaisten tietoisuuksien näyttämisen pitkien elokuvien alkukuvina. Fiktiivisten lyhytelokuvien ainoaksi järkeväksi esityspaikaksi jäivät elokuvafestivaalit.

Vuonna 1969 järjestettiin ensimmäistä kertaa Tampereen lyhytelokuvapäivät, jotka jo seuraavana vuonna laajentuivat Tampereen kansainvälisiksi lyhytelokuvajuhliksi mm. vasta perustetun SES:in avustuksella. Elokuvajuhlista tuli nopeasti keskeisin kotimaisen lyhytelokuvan esityspaikka. 1970- ja 80-luku menivät lyhytelokuvan kannalta tasaisen hyvin dokumenttien ollessa yhä edelleen tuo-

tantojen keskiössä. 1980- ja 90-lukujen taitteessa lyhytelokuva alkoi saada uusia muotoja, kun mediataide ja kokeellinen ilmaisu alkoivat nostaa päätään. Näiden uusien suuntausten tekijät itse asiassa selvisivät kohtuullisen hyvin 1990-luvun alun lamasta, joka ravisteli perinteistä elokuvaa ja lyhytelokuvaa rajusti. Uusille suuntauksille oli avautunut uusia levityskanavia, jotka olivat tähän käyttöön parempia kuin koskaan ennen. Elettiin musiikkikanavien ja sitä kautta -videoiden kulta-aikaa ja myös Internet alkoi hiljalleen yleistyä ja ottaa merkittävää rooliinsa audiovisuaalisen materiaalin levittäjänä. (Pallassalo 2011, 19-21.)

2.3 Suomalaisen lyhytelokuvan tilanne tänään

Vaikka SES ja AVEK ovat tehneet kosolti työtä myös suomalaisen lyhytelokuvan kansainvälistämiseksi ja ylipäänsä kulttuuriviennin puolesta, ei lyhytelokuvien nykytila ole kovin ruusuinen. Elämme lyhytelokuvien kannalta hankalaa aikaa, sillä kuten 1930-luvullakin on talous taas taantumassa eikä rahoituspohjaa ole. Yleisradion rahoitustilanne on huono ja AVEK:n saamat hyvitysmaksut vähentyneet. Vaikea taloustilanne ja varsinkin YLE:n heikentynyt asema näkyy lyhytelokuvien kohdalla selkeämmin kuin pitkissä elokuvissa.

Veronhuojennuslaki 1930-luvun tyyliin olisi tämän taidemuodon kannalta ihanteellista, varsinkin jos veronalennuskriteerit suosisivat myös fiktiivistä lyhytelokuvaa. Finnkino on myös viime aikoina näyttänyt ohjelmistossaan välillä lyhyitä elokuvia, mutta näytökset eivät saaneet suurta suosiota. (Laakso, haastattelu 10.4. 2012). Kerron lisää lyhyiden alkukuvien näyttämisestä ennen pitkiä elokuvia kappaleessa 5.1.3.

Aivan viimeaikoina on ainakin alan sisäisessä keskustelussa onneksi nostettu lyhytelokuvaa esiin aivan omana taiteen muotonaan. Jotkin musiikkifestivaalit ovat ottaneet lyhytelokuvan osaksi kokonaisuuttaan ja TV-mainoksissa näkee paljon elokuvamaista tyyliä. Nämä seikat auttavat osaltaan lyhytelokuvaa hankimaan takaisin ansaitsemaansa asemaa suomalaisessakin taidekentässä.

2.4 Lyhytelokuvan merkitys

Lyhytelokuvaa ajatellaan liian monesti, jopa tuotantotukia myönnettäessä, pitkän elokuvan pikkusisarena. Kuten luvussa 2.1 mainitsin, usein unohdetaan, että kaikki elokuvat olivat aluksi lyhytelokuvia ja vasta pitkän muodon synnyttyä niitä alettiin kutsua lyhytelokuviksi. Lyhytelokuva on kuitenkin täysin oma taiteenlajinsa ja siihen pätee omat kerronnalliset ja muodolliset lakinsa ja konventionensa. Lyhyt muoto mahdollistaa joustavuuden, jota pitkällä elokuvalla ei ole. Itse olen sitä mieltä, että Cannesin 15 minuutin pituusrajoitus lyhytelokuille on hyvä. Siinä ajassa elokuvantekijän pitäisi pystyä ilmaisemaan itseään ja kertomaan tarinansa lyhytelokuvan keinoin. Puolen tunnin tai tunnin mittaisessa elokuvassa pitää jo alkaa miettiä käännekohtia ja muuta elokuvakäsikirjoittamisen teoriaa tarkemmin. Lyhyt muoto mahdollistaa uusien kerronnallisten keinojen kokeilemisen. Lyhytelokuva on taidemuoto, joka poikkeaa paljonkin näytelmäelokuvan kerrontakeinoista - ja hyvä niin.

Lyhytelokuva on myös loistava tapa kulminoida ja kristallisoida ajatuksia. Lyhyt muoto pakottaa elokuvantekijän tiivistettyyn ja hiottuun ilmaisuun. Lyhyet elokuvat voivat olla välillä vaikeita ymmärtää, sillä niissä käytetään paljon metaforan keinoja laajentamaan tarinaa lyhyestä kestosta huolimatta. Tässä kohtaa tulee vastaan eräs toinen lyhyen muodon eduista - se kestää useita katselukertoja.

Internetin yleistymisen levityskanavana on valaissut lyhytelokuvien roolia ajan hengen ilmentäjänä. Niitä on pitkään elokuvaan verrattuna nopea tuottaa ja siksi ne ovat kätevä tapa tarttua pinnalla oleviin asioihin, ilmiöihin ja ongelmiin. Saara Cantell on kääntänyt väitöskirjaansa (2011, 44) Eileen Elseyn ja Andrew Kellyn kirjasta "In short : a guide to short film-making in the digital age" loistavan katkelman elokuvaohjaaja Gareth Evansilta: "Teknologia nyt puolellaan, lyhytelokuvat voivat myös hyödyntää tietokoneiden keskeisimmän ominaisuuden - nopeuden - estetiikassaan. -- Kun aikaa on, lähes kirjaimellisesti ja paradoksaalisesti, vähemmän käytössämme yhteiskunnan vauhdin kiihdyttyä, 'lyhyistä' taideteoksista tulee tämän muutoksen viestinvälittäjiä ja viestejä. Niiden reaktioaika on nopeampi. Ne antautuvat yleisölle osittain siksi, että ovat vähemmän tungettelevia kuin pidemmät ja massiivisemmat taideteokset."

2.5 Lyhytelokuvan levityksen perimmäinen ongelma

Keskeiseksi kysymykseksi Pallassalon Suomalaisen lyhytelokuvan strategiassa nousi se, mitkä levityskanavat ovat riittäviä lyhytelokuvan rahoittamiseen (Cantell 2011, 47). Lyhytelokuvia on vaikeahko saada levitykseen muualle kuin jakelulla itse festivaaleille tai laittamalla ilmaiseen Internet-levitykseen. Monet lyhytelokuvat saavuttavat Internet-jakelussa miljooniakin katsojia yli maantieteellisten rajojen. Nämä ovat kuitenkin riittämättömiä kanavia, jotta elokuvalla ylipäänsä voisi saada tuotantotukea esimerkiksi SES:istä tai AVEK:ista. Tilanne on ensi ajatteleamalla nurinkurinen; elokuvalla pitää olla sovittu levityskanava olemassa jo siinä vaiheessa, kun muuta tuotantoa ei kunnolla ole polkaistu vielä käyntiin. Tilanne on toki samankaltainen pitkänkin elokuvan kohdalla, mutta niille on huomattavasti helpompi saada aiesopimus levityksestä. Suomessa lyhytelokuvia on elokuvafestivaalien lisäksi perinteisesti näyttänyt Yleisradio. Sen oma rahoitus on puolestaan ollut vaakalaudalla nyt jo pari vuotta, eikä YLE ole näyttänyt senkään vertaa lyhytelokuvia kuin aiemmin. Keväällä 2012 YLE Teeman Uusi Kino -ohjelmapaikka näyttää yhden lyhytelokuvan viikossa. Ohjelma-aika on myös kaukana prime timesta, sunnuntaisin kello 22 aikaan.

Lyhytelokuvia tuetaan vähän, mutta niitä myös tuotetaan erittäin vähän - ainakin sellaisia ammattimaisia lyhytelokuvahankkeita, joille haetaan rahoitusta (Cantell 2011, 45). Saara Cantellin näkemyksen mukaan tämä johtuu yhtäältä alalla vallitsevasta näkemyksestä lyhytelokuvasta harjoitteluvaiheen taidemuotona, toisaalta "tuotantorealiteettien hankaluudesta" eli siitä, että lyhytelokuvien tekeminen ei ole tuotantoyhtiöille kannattavaa toimintaa. Tämä taas johtuu juuri siitä, että niitä on hankala levittää. Asiaa ei tarvitse ajatella paljonkaan, kun maallikkokin ymmärtää minkälaisessa noidankehässä suomalaisen lyhytelokuvan rahoitus-levitys-kuvio pyörii.

Vuonna 2010 Suomessa tuotettiin enää niin vähän lyhytelokuvia, että alan sisällä puhuttiin lyhytelokuvan kriisistä (Cantell 2011, 45). Tampereen elokuvajuhlille tarjottujen kotimaisten lyhytelokuvien määrä laski edellisvuoteen nähden yli sadan elokuvan verran ja oli alhaisempi kuin koskaan aiemmin 2000-luvulla. Suomen elokuvasäätiössä huolestuttiin tilanteesta ja SES:in Marja Pallassalo

perusti työryhmän pohtimaan lyhytelokuvan tulevaisuutta (Cantell 2011, 47) ja kehittämään sille strategiaa.

Vuonna 2011 Suomen elokuvasäätiön tuotantoneuvoja Joonas Louhivuori laati keskeisten elokuva-alan toimijoiden allekirjoittaman vetoomuksen YLE:lle ja Opetus- ja kulttuuriministeriölle (Cantell 2011, 47). Vetoomuksen tarkoitus oli saada nämä tahot käsittelemään lyhytelokuvatuottamista yhteiskuntarahoitteisena toimintana. "Vetoomuksen keskeisenä vaatimuksena oli, että lyhytelokuvan rahoituslogiikan tulee muuttua: odotus mahdollisista tulevista tuotoista täytyy osin hylätä, ja aihetta täytyy lähestyä yhteiskuntarahoitteisena kulttuuritoimintana", Cantell kirjoittaa. Myös lyhytelokuvan levityksen pitää vetoomuksen mukaan olla yhteiskunnan tukemaa toimintaa ja YLE:n pitää sitoutua rahoittamaan ja esittämään sitä ennalta sovittujen resurssien puitteissa.

3 PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT

Koska opiskelijalähtöinen, eikä aina ammattimainenkään lyhytelokuvien tuottaminen ole ainakaan pääsääntöisesti voittoa tavoittelevaa toimintaa, ei näiden elokuvien levityskanavia mietittäessä tarvitse fakkiutua pelkästään perinteisiin kaavoihin. Varsinkin todella lyhyet, korkeintaan muutaman minuutin elokuvat saattavat toimia hyvin myös yllättävissä, täysin alkuperäisestä katselupaikasta eli elokuvateatterista poikkeavissa paikoissa.

Kuten Pallassalo julkaisussaan (2011, 3) toteaa, on lyhytelokuva ollut viimeksi koko kansan puheenaiheen kohteena keväällä 2008, kun Katariina Lillqvistin Uralin perhonen herätti vilkasta väittelyä sananvapauden rajoista ja Mannerheimin seksuaalisesta suuntautumisesta (http://fi.wikipedia.org/wiki/Uralin_perhonen). Jotta keskustelua saataisiin aikaiseksi, pitää lyhytelokuvien olla helposti nähtävissä. Uralin perhonen kilpaili menestyksekkäästi Tampereen elokuvajuhlilla ja se näytettiin heti valmistumisvuonnaan 2008 televisiossa. Uralin perhonen on myös rohkea ja erilainen elokuva. Taru Venäläinen kirjoittaa selvityksessään (2004, 11) osuvasti, että ”art-housen ja pienibudjettisten tuotantojen ainut keino taistella hyvin valmistettua ja voimakkaasti markkinoitua amerikkalaista viihde-elokuvaa vastaan on olla rohkeasti erilainen”.

Opiskelijalyhytelokuvalla on tähän loistavat mahdollisuudet, sillä oppilaitoksen julkaisupolitiikka on ainoa tarinaa mahdollisesti rajoittava tekijä. Kaupallisten elokuvien rahoittajat ovat tarkkoja siitä, kuinka arkoja aiheita heidän rahoittamissaan elokuvissa käsitellään. Myös oppilaitokset tosin rajoittavat tuotantoon meneviä elokuvia sisällöllisesti. Mielestäni Suomessa kaiken kaikkiaan pelätään liikaa epäonnistumista. Jotta maailmanluokan onnistumisia syntyy, pitää osata ottaa riskejä.

Lähtökohdat juuri opiskelijoiden tekemien lyhytelokuvien levittämiseen ovat loistavat. Sisältö saa olla poikkeava ja kokeileva, sillä rahoittajatahoja ei tarvitse huomioida ja vain mielikuvitus asettaa rajat siihen, miten elokuva saatetaan katsojan verkkokalvoille. Opiskelijavoimin tehtyjen lyhytelokuvien Internet-levitys tosin on monimutkaisten tekijänoikeuskysymysten takia hankalaa, kertoo Tam-

pereen ammattikorkeakoulun elokuvan ja television koulutusohjelman tuotannon lehtori Kai Salonen (Salonen, haastattelu 10.4.2012). Saman korkeakoulun Elokuvan ja television koulutusohjelman koulutuspäällikkö Leena Mäkelä kuitenkin rohkaisee etsimään uusia mahdollisuuksia. Mäkelä summaa levittämisen tärkeyden opiskelijalyhytelokuvissa: "Opiskelijalyhytelokuvat ovat harjoitustöitä ja oppimistöitä eikä niiden ensisijainen tavoite ole levitys. Lopputulokseltaan epäonnistunut työ voi olla oppimisen näkökulmasta tärkeä työ ilman levitysnäkökulmaakin. Onnistuneita opiskelijatöitä kannattaa ehdottomasti levittää. Tässä näen tärkeänä sen, että opiskelijat itse lähettävät teostaan festivaaleille ja pohittivat ja kehittälevät myös Internet-levityksen mahdollisuuksia." (Mäkelä, haastattelu 10.4.2012).

4 PÄÄKYSYMYKSET JA ANALYYSIMENETELMÄT

Työni pääkysymys kuuluu, kuinka saada lyhytelokuva suuren yleisön näkyviin ja tehdä lyhytelokuvasta houkutteleva vaihtoehto pitkälle elokuvalle. Saara Cantell haluaa muuttaa tekstissään (Cantell 2011, 11) käsitystä, että lyhytelokuva olisi vain harjoitustyö tai tapa päästä kiinni pitkän elokuvan tekoon. Oma työni käsittelee myös opiskelijavoimin tehtyä lyhytelokuvaa ja sen levittämistä. Elokuva-kouluissa tehdään lyhyitä elokuvia nähdäkseni kahdesta syystä. Ensimmäinen syy on resurssien (raha, aika, edit-tilat, kamerat jne.) vähyyden. Elokuvaoppilaitoksiin tullaan monesti opiskelemaan, jotta päästäisiin joskus tekemään pitkää elokuvaa. Tässä mielessä on perusteltua väittää, että opiskelijalyhytelokuvat todellakin ovat tekijöidensä käyntikortteja pitkää elokuvaa varten.

Toinen syy lyhyen muodon tukemiseen oppilaitoksissa on se, että lyhytelokuvien avulla opiskelijoiden on helpompi etsiä ilmaisuaan, testata ideoita ja tehdä kokeiluja. Tästä syystä opiskelijalyhytelokuvat ovat monesti hyvin tuoreita ja ainutlaatuisia sekä sisällöllisesti että ilmaisultaan. Niitä kannattaa levittää, vaikka taloudellisesti ajateltuna suuria voittoja ei olekaan realistista odottaa. Kuten luovassa työssä monesti, niin tässäkin voidaan ajatella rajojen - opiskelijavoimin tehtyjen lyhytelokuvien kohdalla erityisesti taloudellisten rajojen - jäsentävän ajattelua ja asettavan luovuuden. Leena Mäkelä myös huomauttaa (Mäkelä, haastattelu 10.4.2012), että nykyään opiskelijat itse toivovat pääsevänsä tekemään tuotantoja nopeasti ja pienellä työryhmällä. Näin täytyy myös koulutuksen tavoite päästä opiskelemaan ja harjoittelemaan monenlaisia erilaisia asioita ja projekteja rajatussa valmistumisajassa.

Tätä työtä varten olen haastatellut SES:in lyhytelokuvista vastaavaa tuotantoneuvojaa Joonaa Louhivuorta, Pirkanmaan Elokuvakeskuksen toiminnanjohtajaa Jukka-Pekkaa Laaksoa, Future Shorts Finlandin toiminnanjohtajaa Juha Siirtolaa sekä Tampereen ammattikorkeakoulun Elokuvan ja television koulutusohjelman koulutuspäällikköä Leena Mäkelää ja lehtori Kai Salosta.

5 MAHDOLLISET LEVITYSKANAVAT

Koko opinnäytetyöni idea lähti alulle ajatuksesta kartoittaa uusia mahdollisuuksia levittää lyhytelokuvia. Tässä opinnäytetyöni kappaleessa lähdin tutkimaan, kuinka ottaa mahdollisimman kattavasti haltuun levityskanavat, jotta aiemmin vaikeasti katsottavissa olevat lyhytelokuvat saataisiin suuremman yleisön nähtäviksi. Tässä kappaleessa käyn läpi sekä nykyisiä vaihtoehtoja että esiin nousseita osin villejäkin ideoita aiheeseen liittyen.

5.1 Lähtökohdat

5.1.1 Lyhytelokuva verkossa

Taloudellisesti elokuvahanketta hyödyntävä levitys verkkomedian kautta on melko poikkeuksellinen yhteistyökuvio varsinkin opiskelijavoimin tehtyjen lyhytelokuvien kohdalla. Foorumeita, joilla elokuville voi saada katsojia ja sitä kautta paljon kaivattua palautetta vastikkeetta on kuitenkin olemassa lukuisia.

Pixoff oli toimiessaan Suomen vanhin lyhytelokuiin erikoistunut verkkosivusto ja elokuvan tekijöiden yhteisö (<http://www.pixoff.net/>). Palvelussa oli noin 10 500 rekisteröityä käyttäjää ja noin 500 elokuvaa, kunnes se suljettiin 30.6.2011 (<http://www.mediakasvatus.fi/ajankohtaista/uutiset/pixoff-suljetaan-3062011>).

Mediakasvatus.fi-sivuston mukaan ”sulkemisen syinä ovat taloudelliset perusteet ja kansainvälisten kilpailijoiden (Youtube) ylivoimainen asema elokuvien nettilevityksessä.” Pixoff oli helposti lähestyttävä ja laadukkaasti toteutettu palvelu, jonka kautta itsekin katselin ensimmäisiä kertoja lyhytelokuvia tarkoituksella. Pixoffin verkkosivuilla kannustetaan vanhoja käyttäjiä siirtymään kansallisesti toimiviin Kelaamo- ja Indietaivas-elokuvapalveluihin.

Kelaamo on uusi, vielä beta-vaiheessa oleva verkkopalvelu, joka on edesmenneen Pixoffin yhteistyökumppani. Itse en ole vielä palvelua käyttänyt, mutta sen esittelytekstistä selviävät pääperiaatteet. ”Kelaamo on yhteisö elokuvan tekoon intohimoisesti suhtautuville nuorille: harrastajille ja opiskelijoille jotka haluavat

kehittyä ja päästä eteenpäin alalla. Verkosto tuo yhteen alan organisaatiot, kuten elokuvakoulut, festivaalit ja tapahtumat. Kelaamo koostuu neljästä alayhteisöstä: Tekijät, Elokuvakoulut, Festivaalit ja Organisaatiot sekä opettajille ja elokuvakasvattajille suunnattu Edu.” (<http://kelaamo.fi/>).

Indietaivaan esittelyssä ensimmäisenä sanotaan palvelun olevan Suomen suosituin indie-elokuvien yhteisö, jonka tehtävänä on yhdistää suomalaiset elokuvantekijät yhden katon alle ja nostaa suomalainen elokuvataide uudelle tasolle. Kuka vaan voi lähettää teoksensa palveluun HD-laatusena, ilmaiseksi ja ilman pituus- tai generarajoituksia. Kullanarvoista on mahdollisuus kommentoida muiden töitä, jolloin elokuvantekijät saavat palautetta ja keskustelu lyhytelokuvan ympärillä toivottavasti lisääntyy. (<http://www.indietaivas.fi/>)

Filmland on ei-kaupallinen verkkopalvelu, joka tarjoaa tietoa suomalaisista sekä tuotannossa olevista että valmiista tuotannoista. Palvelussa on myös kasvava tietokanta suomalaisista elokuvantekijöistä, firmoista, lokaatioista, sekä trailereita. (<http://vimeo.com/user8182870>). Tutkiessani Filmland-sivustoa tätä opinnäytetyötäni varten, oli siellä esillä lähinnä kaupallisten toimijoiden trailereita elokuvistaan.

Suomileffa.fi -sivusto on tuore, joulukuun 2011 alussa avattu kotimaisen elokuvan ajankohtaissivusto. Alan ihmisille suunnatussa tiedotteessa kerrotaan, että ”sivuston ylläpitäjä on Suomen elokuvatuottajien keskusliitto ry, mutta sen tavoitteena on olla koko alan yhteinen markkinointi- ja tiedotuskanava yleisölle. Sivusto esittelee tuoreita kotimaisia elokuvia ja tv-draamoja alkaen vuodesta 2010. Mukana ovat pitkät näytelmä- ja dokumenttielokuvat, lyhytelokuvat, animaatiot ja tv-draama. Elokuvat on rajattu käsittämään lähtökohtaisesti ammattilaisten tekemiä teoksia, mutta mukaan otetaan myös amatöörituotantoja mikäli ne ovat esimerkiksi päässeet kaupalliseen levitykseen tai saaneet tunnustusta tunnetuilla festivaaleilla” (Laurio & Larmio, 2011).

Short of the Week on yhdysvaltalainen lyhytelokuvalevittämiseen keskittynyt todella laaja sivusto. Palvelu täytti huhtikuussa 2012 jo viisi vuotta. Palvelun Facebook-sivuilla sitä luonnehditaan suurin sanoin: "Short of the Week etsii Internetin parhaat elokuvalliset lyhytelokuvat ja tuo ne sinun nähtäväksesi. Eloku-

vien yhteydessä on tarjolla myös työntekijöidemme ja elokuvien katselijoiden asiantunteva palaute. Älä haaskaa aikaa etsiäksesi piilotetut timantit suurilta videosivustoilta, Short of the Week on kuin pysyvä elokuvafestivaali." (<https://www.facebook.com/shortoftheweek/info>. Kääntänyt Niilo Gustafsson, 15.2. 2012). Short of the Week on hienosti ajan hermolla ja sivuston esittelytekstissä (<http://www.shortoftheweek.com/about/>) ylläpitäjät painottavat uusien elokuvan tekemisen tapojen - järjestelmäkameroiden, yleisörahoitteisuuden ja -tuottamisen hyödyntämisen - olevan heidän näkövinkkelistään tärkeitä. Sivustolla on perinteisten lyhytelokuvien lisäksi nähtävillä verkkosarjoja, brändättyjä sisältöjä ja interaktiivisia filmejä.

Digital Media Finlandin Timoteus Tuovinen kirjoittaa raportissaan "Sosiaalinen media puhutti MIP:ssä" (<http://www.digitalmedia.fi/news/35/17/Sosiaalinen-media-puhutti-MIP-issae/d,detail.html>) perinteisten sisällöntuottajien haasteista sosiaalisen median aikakautena. Artikkelissaan hän sivuaa **Facebookin** käyttöä mahdollisena tulevaisuuden levityskanavana. Tuovisen mukaan suuretkin studiot ovat jo kokeilleet levittää elokuviansa Facebookin video-on-demand-streamauksena, mutta tähän mennessä tulokset eivät ole olleet merkittäviä. Jo nyt on kuitenkin olemassa teknologia, joka mahdollistaa elokuvasisällön streamauksen, jonka voi maksaa Facebookin krediiteillä. "Jos peliteollisuus on onnistunut keksimään itsensä uudelleen Facebookissa, miksei se toimisi myös elokuva- ja TV-teollisuudessa", Tuovinen kirjoittaa.

Lyhytelokuvan erottaminen mediataiteesta on monesti hankalaa ja osa lyhytelokuvalevitykseen tarkoitetuista tuotannoista menestyy paremmin mediataiteen piirissä. **AV-arkki** on Opetus- ja kulttuuriministeriön, Svenska kultur fondenin, Suomen kulttuurirahaston, AVEK:in, EU:n, Taiteen keskustoimikunnan ja Helsingin kulttuurikeskuksen (eli huomattavan monen eri instanssin) tukema suomalaisen mediataiteen levittäjä. Voidaan sanoa, että mediataide on lyhytelokuvaa paremmin lähtenyt leviämään meiltä ulkomaille ja AV-arkki on jo yli 22 vuoden ajan ollut vahvasti toiminnassa mukana. Se tukee valittuja taiteilijoita sekä vuokraa heidän teoksiaan mm. festivaaleille, museoihin ja erilaisiin hankkeisiin. (<http://www.av-arkki.fi/>.)

5.1.2 Tilajaalähtöinen lyhytelokuva

Tampereen ammattikorkeakoulun elokuvan ja television koulutusohjelman opetussuunnitelmaa on viety pitkään kohti tilajaalähtöisempää tuotantokulttuuria. Itse olen tuottanut M Room –parturiketjulle opiskelijatyönä mainoksen, joka näkyy suoraan yrityksen Internet-sivujen etusivulla. Rahaa en asiakkaalta pyytänyt kuin sen verran, että kulut saatiin katettua, mutta minulle tärkeää on, että video saa osumia ja nostaa Vimeo-tilini kävijämäärää sekä toivottavasti tekee nimeäni taholtaan tutuksi.

KUVA 2. Kuvakaappaus M Roomin Internet-sivuilta <http://www.mroom.fi/>.



IBM on tuottanut yhdessä Helsingin kaupungin Rakennusviraston ja dokumentaristi John Websterin kanssa lyhytelokuvista rakentuvan dokumenttielokuvan Roskan Uskomaton Elämä, joka julkaistaan huhtikuussa 2012 IBM:n Internet-sivuilla. (<http://www-05.ibm.com/fi/ibm/wdc2012/roskan.html>). Hanke on osa World Design Capital Helsinki 2012 -hanketta. WDC-hanke on auttanut monen alan taiteilijoita saamaan töitään näkyville isosti ja olikin hienoa huomata, että

IBM:n kaltainen jättiyritys haluaa tukea lyhytelokuvan tekijää tilaamalla häneltä työn - ja vielä yhteishyvän asian puolesta. Tällaisen niin sanotun brändätyn sisällön määrä ja merkitys kasvaa jatkuvasti. Leena Mäkelän mukaan (Haastattelu 10.4.2012) myös Tampereen ammattikorkeakoulu ryhtyy tuottamaan brändättyä sisältöä varsin merkittävän paikallisen toimijan kanssa syksyllä 2012.

KUVA 3. Kuvakaappaus IBM:n Roskan uskomaton elämä -sivustolta <http://www.roskanuskomatonelama.fi/>

ROSKAN USKOMATON ELÄMÄ Tykkää 194 Twiittaa 29

Pieneltä tuntuvilla asioilla voi olla merkittävä vaikutus – laajemminkin mittakaavassa. Dataa keräämällä, analysoimalla sekä visualisoimalla on mahdollista kertoa tarinoita sellaisistakin asioista, joilla ei tarinoita uskoisi olevan. Osana designpääkaupunkivuotta, IBM, Helsingin kaupungin Rakennusvirasto ja dokumentaristi John Webster tarkastelevat kaupunkilaisten arkea tuoreesta perspektiivistä – yksittäisen roskan näkökulmasta. John Websterin ohjaama lyhytdokumenttielokuva "Roskan uskomaton elämä" saa ensi-iltansa 26.04.2012. Ennen elokuvan ensi-iltaa kannattaa tutustua koko hankkeeseen ja tekijöihin tämän sivuston kautta.

[Lue lisää hankkeesta](#)

Roskan uskomaton elämä -dokumenttielokuvan johdanto jaa More info

ROSKAN USKOMATON ELÄMÄ

0:43 / 0:54

5.1.3 Alkukuvina ennen pitkiä elokuvia

Totta kai jokainen elokuvantekijä haluaisi, että hänen työnsä katsottaisiin elokuvateatterissa. Opiskelijalyhytelokuvien näyttäminen alkukuvina olisi teatterille

todella kustannustehokasta ja Pirkanmaan elokuvakeskuksen toiminnanjohtaja Jukka-Pekka Laakson mukaan se olisi myös täysin mahdollista (Laakso, haastattelu 10.4.2012). Lystin maksajaa vain ei ole. "Elokuvateatterin näkökulmasta sijoitus (myös ajassa) on liian iso, kun harva valitsee elokuvan vain siksi, että sen alkukuvana on lyhytelokuva", Laakso toteaa. "Kyseessä on myös aikaprobleemi, elokuvateatterissa optimiaika aloittaa näytös on noin 18.15 ja 20.15 välillä, ja siihen pitäisi saada kaksi näytöstä" hän jatkaa.

Finnkinolla on 2000-luvulla ollut joitain kokeiluja näyttää lyhytelokuvaa, mutta suurta suosiota ne eivät ole saaneet. Future Shorts Finlandin toiminnanjohtaja Juha Siirtola kyseenalaistaa koko lyhytelokuvan näyttämisen järkevyyden ainakin Finnkinon saleissa vielä tässä vaiheessa (Haastattelu 12.4.2012). "Siitä voitaisiin aivan hyvin keskustella, että onko lyhytelokuvan aika vielä olla Finnkinon teattereissa ennen kuin se on populaarikultuuria." Hän nostaa esimerkiksi suomalaisen Obscure Entertainmentin "Kun liikun" -elokuvan, joka on kerännyt Future Shortsien globaalissa YouTube-kanavassa huhtikuuhun 2012 mennessä lähes 400 000 katselukertaa. "Se suhteutettuna siihen, että kuinka paljon on jengi katsonut vaikka jotain kotimaista pitkää elokuvaa, niin ollaan aika korkealla, mutta kanava on eri."

5.2 Mahdollisuudet

Tätä kappaletta varten olen selvittänyt ja ideoinut mahdollisia paikkoja, missä lyhytelokuva olisi helposti ihmisten nähtävissä ja tavallaan kiinteä osa kaupunkikuvaa. Olen myös kysellyt opiskelu- ja muiltakin kavereiltani, missä yllättävässä paikassa he voisivat kuvitella katsovansa lyhytelokuvan.

5.2.1 Linja-autojen infotaulut

Tämän idean sain hiljattain matkustaessani Tampereen kaupunginliikenteen (TKL) linja-autolla, jossa kuljettajan takana olevaan seinään on upotettu pieni näyttö. TKL:n Internet-sivuilla (<http://www.tampere.fi/tkl/>) kerrotaan, että "useisiin TKL:n bussiin on asennettu matkustamoon uusi sisänäyttö. Näytöillä esite-

tään joukkoliikenneaiheista informaatiota. Näyttöihin on myös mahdollista ostaa mainosaikaa”. Keväällä 2012 TKL:n autoissa pyöri Tampere Film Festivalien hyvin elokuvallinen mainos.

Tällainen info-taulu, sijaitisi se sitten linja-autossa, junassa tai kadulla palvelee erityisesti todella lyhyttä muotoa, jolloin katselija ehtii katsoa teoksen kokonaan ja pystyy keskittymään siihen. Tällaisessa ympäristössä äänielokuva ei toimi. Uskon, että vastaavien infotaulujen käyttö lisääntyy jatkossa merkittävästi ja julkisesti liikennevälineissä tai kaduilla esitetty elokuva saa uusia mahdollisuuksia.

5.2.2 Taksit

Toinen liikenneväline, missä ihmisillä on usein lyhytelokuvan mittainen aika käytettävissään, on taksi. Kyseinen liikkumisväline on noussut esiin parikin kertaa kysellessäni elokuva-alan ulkopuolisilta tutuiltani, missä yllättävässä paikassa he voisivat olla halukkaita katsomaan lyhytelokuvia. Taksiin olisi helppo asentaa elokuvan näyttämiseen soveltuva laite, esimerkiksi kosketusnäyttö, etupenkin päätuen taakse. Laitteessa olisi rajattu ja vaihtuva luettelo lyhytelokuvista. Niiden näyttökertoja olisi myös helppo tilastoida ja maksaa näyttöjen perusteella sopiva korvaus sisällöntuottajille.

5.2.3 Lentokentät ja -koneet

Pitkän matkan lentokoneissa on nykyään vakiona in-flight entertainment -yksiköt, joihin sisältyy lukuisia kanavia, jotka näyttävät yleensä pitkää elokuvaa ja mahdollisesti joitain TV-sarjoja. Future Shorts Finlandin Juha Siirtola (haastattelu 12.4.2012) on innostunut ideasta, mutta hänen tietääkseen tähän mennessä ei ainakaan Suomessa kukaan ole isommin yrittänyt päästä lyhytelokuvan kanssa kyseiseen mediaan. Lentokoneessa pitkät elokuvat jäävät katsojilta monesti kesken. Lyhyt muoto palvelisi lentomatrustajaa tarjoten tälle järkevää elokuvallista sisältöä ilman, että tämän pitäisi keskittyä yhteen elokuvaan puoltatoista tai kahta tuntia.

5.2.4 Yhteistyö verkkomedioiden kanssa

Koska opiskelijat yleensä haluavat ensisijaisesti työnsä mahdollisimman monen nähtävälle ja vasta sitten ovat kiinnostuneita taloudellisesta puolesta, voi töitä mielestäni hyvinkin tarjota kaupalliselle taholle vaikka ilmaiseksi, jos näkyvyys on taattu. Hyvänä esimerkkinä mainittakoon Jukka Vidgrenin opinnäytetyön produkti motion novel -lyhyelokuva *Dr. Professor's Thesis of Evil*, joka oli pitkään ilmaiseksi katsottavissa Suomessa Kalevan verkkosivuilla. Vidgren sai yhteistyöstä elokuvalleen tosin Kalevalta myös lisärahoitusta (Vidgren 2011, 26), mikä on tietenkin aivan loistava asia ja kertoo hyvästä suuntauksesta lyhytelokuvien arvostusta kohtaan.

5.3 Haasteet, kriittiset kohdat, ongelmat

Internetissä on mahdollista levittää elokuvia globaalisti ja ilman viivettä. Myös laadun säilyminen ei ole enää ongelma, kun esimerkiksi YouTubeen voi ladata full hd -laatuista videota lähes mielin määrin. Katselukokemus ei kuitenkaan koskaan ole elokuvateatteriin verrattava ja tämä on huomioitava jo sisältöä suunniteltaessa. Verkossa on myös suuri riski joutua käsittämättömän laajan tarjonnan jalkoihin.

Pelkkä Internetissä tapahtuva levitys ei useinkaan riitä tuen saamiseksi SES:iltä ja AVEK:ilta. Kappaleessa 5.1.3 mainitsemani *Dr. Professor's Thesis of Evil* -elokuva vuodelta 2011 on itse asiassa ensimmäinen suomalainen elokuva, jossa levityskanavaksi riitti Internet-sivusto. Kaleva tosin teki myös merkittävää tuotannon aikaista markkinointia ja maksoi levitysoikeuksista (Louhivuori, haastattelu 18.4.2012).

Isoin ongelma suomalaisen lyhytelokuvan levittämisessä lienee silti itse elokuvien sisältö. Taru Venäläinen kirjoittaa selvityksessään (2004, 11) osuvasti: ”Kotimaisen elokuvan suurimpia kompastuskiviä kansainvälisellä markkinapaikalla ovat tarinan fokukseen ja muotokieleen liittyvät seikat. Elokuvan pitää olla uniikki ja konseptin kirkas ja selkeä, jotta elokuva erottuu edukseen sadoista kaltaisistaan. Tarina olisi kyettävä pitchaamaan kolmessakymmenessä sekunnis-

sa, ja selkeä genre on markkinoilla myyntiaspektista katsoen todellinen etu.” Jos sisältö ja elokuvan muotokieli eivät ole laadukasta jälkeä, ei elokuva lähde leviämään, vaikka levityskanavat sinänsä olisivatkin kunnossa. Ihmiset eivät yksinkertaisesti jaksaa katsoa huonoa sisältöä.

6 POHDINTA

Tarina on loppujen lopuksi avain kaikkeen. Elokuva voi yleensä olla hyvä, vaikka se ei teknisesti olisikaan lähellä huippuluokkaa, mutta vaikka kuinka olisi silmäkarkkia, ei se vielä tee elokuvasta hyvää. Lukemani ja kuulemani perusteella voin karrikoidusti sanoa, että suomalaista elokuvaa ja lyhytelokuvaa vaivaa persoonattomuus. Lyhytelokuva on loistava tapa tutkia uusia ilmaisullisia ja tyyllisiä keinoja ja tuo mahdollisuus pitäisi lyhytelokuvien tekijöiden oivaltaa ja ottaa käyttöön.

Suomalaista lyhytelokuvaa vaivaa rahoituspohjan kasaaminen. YLE:n, SES:in ja AVEK:in tuet kotimaiselle lyhytelokuvalle ovat kaikki olleet jo pari vuotta laskusuhdanteessa. Kotimaisen pitkän elokuvan rahoitus on puolestaan ollut noususuhdanteessa vuodesta 2007 alkaen. Toki edellä mainittujen tahojen rahoitus on pienentynyt myös pitkän elokuvan osalta, mutta muu kotimainen rahoitus sekä ulkomainen rahoitus on kasvanut. Lyhytelokuvien kohdalla rahoituksen hankkiminen etukäteen on vaikeaa, mikä johtuu osaltaan siitä, että niiden levittäminen on vaikeaa. Tämä taas johtaa siihen, että niiden tuottaminen on kannattamatonta toimintaa, eikä ammattimaisia lyhytelokuvia enää juuri tehdä.

Opiskelijalyhytelokuva ei tarvitse yleensä oppilaitoksen ulkopuolista rahoitusta ja siksi tulostavasti ei taloudellisessa mielessä ole. Tämä avaa näille tuotannoille valtavasti mahdollisuuksia levittämisen suhteen, kun rahaa ei välttämättä tarvitse saada. Internet on pullollaan videopalveluja kuten YouTube ja Vimeo, joihin kuka vaan voi ladata hyvälaatuista videokuvaa ilmaiseksi ja lähes ilman rajoituksia. Näissä on vaarana kuitenkin hukkuu massan alle. Opiskelijavoimin tehtyjen lyhytelokuvien Internet-levittäminen on myös tekijänoikeussyistä hankalaa.

Pienessä Suomessa on kiitettävän paljon toimivan tuntuista levitysalustoja indie-elokuville. Lisäämällä elokuvansa tällaiseen palveluun parantaa mahdollisuuksiaan tulla huomatuksi kotimaisten alan harrastajien ja ammattilaistenkin keskuudessa. Monilla tällaisilla palveluilla on myös mahdollisuus kommentoida ja keskustella toisten töistä. Tämä toivottavasti lisää jatkossa keskustelua koti-

maisen lyhytelokuvan ympärillä. Suomessa kansan mielenkiinnon on pystynyt lunastamaan vain muutama lyhytelokuva ja keskustelun puute onkin yksi kyseistä taidemuotoa eniten vaivaavista ja latistavista ilmiöistä.

Lyhytelokuvafestivaalien ja Internetissä toimivien alustojen lisäksi opiskelijatekoisella elokuvalla on todella venyvät mahdollisuudet levitä ihan uudenlaisiin foorumeihin, kuten esimerkiksi kaupunkien erilaisiin mainos- tai info-tauluihin. Lyhyt muoto on pitkää toimivampi tällaisissa kohteissa ja ylipäänsä varteenotettava tulevaisuuden vaihtoehto koko ajan kiihtyvässä maailmanmenossa.

LÄHTEET

Cantell, Saara. 2011. Timantiksi tiivistetty : kerronnalliset strategiat fiktiivisessä lyhytelokuvassa.1. painos. Helsinki: Aalto-yliopiston taideteollinen korkeakoulu.

Laurio, Nina & Larmio, Laura. 2011. Tiedote elokuva-alalle 29.11.2011 : Kotimaisen elokuvan ajankohtaissivusto suomileffa.fi avataan joulukuun alussa.

Vidgren, Jukka. 2011. Motion Novel -lyhytelokuvan tuottaminen : Case study: Dr. Professor's Thesis of Evil. Viestinnän koulutusohjelma. Mediatuottamisen suuntautumisvaihtoehto. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Pallassalo, Marja. 2011. Suomalaisen lyhytelokuvan strategia. [<http://www.ses.fi/dokumentit/Lyhytelokuvastrategia.pdf>] (Luettu 15.4.2012)

Tuovinen, Timoteus. 2012. Sosiaalinen media puhutti MIP:ssä. [<http://www.digitalmedia.fi/news/35/17/Sosiaalinen-media-puhutti-MIP-issae/d,detail.html>] (Luettu 15.4.2012)

Venäläinen, Taru (toim.). 2004. Matkalla maailmalle : Kokemuksia suomalaisen elokuvan kansainvälisestä myynnistä. Muistio. [http://www.kopiosto.fi/avek/avekin_toiminta/fi_FI/tutkimuksia_ja_selvityksia/_files/77451177587245407/default/Matkalla_maailmalle.pdf] (Luettu 15.4.2012)

Wahlman, Hanna. 2011. Pixoff suljetaan 30.6.2011. [<http://www.mediakasvatus.fi/ajankohtaista/uutiset/pixoff-suljetaan-3062011>] (Luettu 15.4.2012)

AV-arkki. [<http://www.av-arkki.fi/>] (Luettu 15.4.2012)

Filmland. [<http://www.filmland.fi/>] (Luettu 15.4.2012)

Filmland Vimeossa. [<http://vimeo.com/user8182870>] (Luettu 15.4.2012)

Indietaivas. [<http://www.indietaivas.fi/>] (Luettu 15.4.2012)

Kelaamo. [<http://kelaamo.fi/>] (Luettu 15.4.2012)

Pixoff. [<http://www.pixoff.net/>] (Luettu 8.12.2011)

Short of the Week. [<http://www.shortoftheweek.com/>] (Luettu 15.4.2012)

Short of the Week Facebookissa. [<https://www.facebook.com/shortoftheweek/info>] (Luettu 15.4.2012)

Tampereen kaupunkiliikenne. [<http://www.tampere.fi/tkl/>] (Luettu 7.12.2011)

Uralin perhonen. Artikkel. [http://fi.wikipedia.org/wiki/Uralin_perhonen] (Luettu 7.12.2011)

Laakso, Jukka-Pekka. Toiminnanjohtaja. Pirkanmaan elokuvakeskus. Haastattelu 10.4.2012.

Louhivuori, Joonas. Tuotantoneuvoja. Suomen Elokuvasäätiö. Haastattelu 18.5.2012.

Mäkelä, Leena. Elokuvan ja television koulutusohjelman koulutuspäällikkö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Haastattelu 10.4.2012.

Salonen, Kai. Tuotannon lehtori. Tampereen ammattikorkeakoulu. Haastattelu 10.4.2012.

Siirtola, Juha. Toiminnanjohtaja. Future Shorts Finland. Haastattelu 12.4.2012.

Elokuvaa tarjotaan ensin kaupalliseen levitykseen

| | |
|--------------------|---|
| YLE | Uusi Kino |
| AAMULEHTI | Yhteistyö paikallisen median kanssa. Aamulehti saa houkuteltua uusia asiakkaita. Tuotanto saa näkyvyyttä ja mahdollisesti rahoitusta. |
| SALFORD ADVERTISER | Yhteistyö yhteistuotantomaan ja erityisesti -kaupungin median kanssa. Sama hyötystrategia kuin Aamulehden kanssa. |

Mikäli elokuva pääsee kaupalliseen levitykseen

SUOMILEFFA <http://www.suomileffa.fi/>

FESTIVAALIKIERROS

Mikäli elokuva ei pääse kaupalliseen levitykseen tai levittäjän suostumuksella

Mikäli elokuva saa tunnustusta tunnetuilla elokuvafestivaaleilla

SUOMILEFFA <http://www.suomileffa.fi/>

Mikäli elokuva ei saa kaupallista levitystä

KELAAMO <http://kelaamo.fi/>
INDIETAIVAS <http://www.indietaivas.fi/>
FILMLAND <http://www.filmiland.fi/>
SHORT OF THE WEEK <http://www.shortoftheweek.com/>
FUTURE SHORTS <http://www.futureshorts.fi/alkukuva>

2. FESTIVAALIKIERROS**Mikäli aiempien tahojen kanssa ei synny sopimusristiriitoja**

YOUTUBE <http://www.youtube.com/>
VIMEO <http://vimeo.com/>

Liite 2. Haastattelukysymykset

Leena Mäkelä

- Kannattaako mielestäsi opiskelijalyhytelokuvia levittää?
- Miten levittämistä voisi kehittää yhdessä oppilaitoksen kanssa?
- Yleensä koululle ei koidu taloudellista hyötyä elokuvien esityksistä - korvaako näkyvyys mielestäsi tämän puutteen?
- Miksi TAMKissa tehdään nimenomaan lyhyttä elokuvaa? Miksei joskus tehtäis pitkä isolla porukalla?
- Tuleeko mieleesi jotain ihan erityistä, vaikka yllätävääkin paikkaa, missä voisit kuvitella katsovasi lyhytelokuvan, vaikka ohimennen, jos olisi mahdollista?

Kai Salonen

- Miksi TAMKin kanssa Internet-levittäminen niin hankalaa? Ts. miksi elokuvia ei periaatteessa saisi laittaa YouTubeen tms.?

Jukka-Pekka Laakso

- Miksei leffateattereissa näytetä alkukuvia?
- Onko kyseessä taloudellinen ongelma?
- Olisiko opiskelijavoimin tehtyjä lyhytelokuvia mahdollista näyttää ennen varsinaisia esityksiä, jos teatteri saisi esittää niitä vastikkeetta?
- Tuleeko mieleesi jotain ihan erityistä, vaikka yllätävääkin paikkaa, missä voisit kuvitella katsovasi lyhytelokuvan, vaikka ohimennen, jos olisi mahdollista?

Juha Siirtola

- Kerrotko Future Shortsien Alkukuva-hankkeesta, mistä siinä on ylipäänsä kyse?
- Onko lähtenyt hyvin rullaamaan?
- Kuinka kauan Alkukuva-hanke kestää?
- Suomessa ei lyhytelokuvaohjaajan leffa saa oikein muualla niin paljon katsojia, kuin Alkukuva-leffa?
- Olet vuosien varrella katsellut monenlaista ja paljon sekä opiskelijavoimin tehtyä että ihan kaupallista lyhäriä. Miten luonnehtisit, minkälainen on tällä hetkellä suomalaisen opiskelijalyhytelokuvan taso

- Pitäisikö oppilaitoksissa kiinnittää enemmän huomiota siihen että ohjaavat opettajat antaisi enemmän palautetta niistä ideoista, joita lähdetään viemään tuotantoon?
- Mikä sun näkemys on, pitääkö lyhäreä arvostella samalla kaavalla kuin pitkää?
- Miten sun mielestä pitäis lyhytelokuva ylipäänsä määritellä? Voiko sitä määritellä?
- Mitä uusia paikkoja on mihin ootte ideoinut lyhytelokuvia? Missä ihmiset haluaisi niitä nähdä?
- Miltä kuulostaa jos lyhytelokuvaa yrittäis saada hetkeen ja paikkaan sidonnaiseks esim. mobiililaitteiden sijaintitietojen perusteella?
- Finnkino on hiljattain pyörittänyt lyhytelokuvia elokuvasaleissaan ja ilmeisesti ne ei ole menneet ihan nappiin?
- Sulla on kuitenkin vahva visio siitä että tulevaisuudessa lyhytelokuva tulee oleen vahva osa populaarikulttuuria ja sen asema vahvistuu tässä koko ajan?
- Varmaan kaikki elokuvantekijät haluaa että leffa katsotaan juuri teatterissa. Kuitenkin kaikki duuni on tehty juuri sitä silmällä pitäen. Äänet kuulostaa upeelta ja muulta. Varmaan harmittaa jos jostain mobiililaitteelta katsotaan?
- Tuntuuko susta siltä että jatkossa leffateatterissa tulee pyöriin pelkästään Hollywoodin blockbuster ja kaikki muu, ns. järkevä tai taiteellisempi sisältö – mukaan lukien lyhytelokuvasisältö tulee pyöriin jossain muualla?

Joona Louhivuori

- Miten lyhytelokuva pitäisi määritellä?
- Haen tuotantotukea käsikirjoitukselleni. Mikä on minuuttiraja, että tuotantotuesta päättäminen ei enää kuulu sinulle? Ts. voiko lyhytelokuvalla asettaa pituusrajan?
- Kuulin että Jukka Vidgrenin Dr. Professor's Thesis of Evil -elokuva vuodelta 2011 on ensimmäinen suomalainen elokuva, jossa levityskanavaksi riitti Internet-sivusto (Kaleva). Pitääkö tämä paikkansa?
- Ollaanko SES:issä muuttamassa rahoituskriteerejä levittäjätahojen osalta?
- Riittääkö vaikkap iTunes Store -levitys SES:in tuen saamiseen?
- Päähänäni putkahti idea firmasta, joka levittää lyhytelokuvia erikoisiin paikkoihin: takseihin, lentokoneisiin- ja kentille, linja-autojen infotauluille... Jos konseptoisin toiminnan ja takaisin levittämilleni elokuville näkyvyyden ennalta näissä määrättyissä paikoissa, voisiko lyhärei saada SES:in tuen?

- Saara Cantellin väitöskirjasta selviää sivulta 45, että lyhytelokuvia tuetaan vähän, mutta niitä myös tuotetaan erittäin vähän - ainakin sellaisia ammattimaisia lyhytelokuvahankkeita, joille haetaan rahoitusta. Cantellin näkemyksen mukaan tämä johtuu yhtäältä alalla vallitsevasta näkemyksestä lyhytelokuvasta harjoitteluvaiheen taidemuotona, toisaalta "tuotantorealiteettien hankaluudesta" eli siitä, että lyhytelokuvien tekeminen ei ole tuotantoyhtiöille kannattavaa toimintaa. Tämä taas johtuu juuri siitä, että niitä on hankala levittää. Onko kyseessä tietynlainen noidankehä?